

SLAVIC REVIEW, 1975.

Prema ustaljenoj tradiciji, i u ovome godištu manje-više svi objelodanjeni prilozi obrađuju povijest i književnost Rusije i Sovjetskog Saveza. Među tim radovima svakako zaslužuju pažnju oveći prikaz stava ruskih službenih krugova spram asimilacije Židova i istodobne njihove emigracije 80-ih godina 19. stoljeća i prilog o revolucionarnoj taktici Zinovjeva godine 1917. Oba rada objelodanjena su u ožujskom broju časopisa. Vrijedan je i članak o utjecajima poznatog švedskog znanstvenika Swedenborga (živio i stvarao u 18. stoljeću) na Dostojevskog. Osobito je zanimljiva analiza utjecaja Swedenborga na poznati Dostojevskijev roman *Zločin i kazna*. Swedenborg je, naime, nakon što se, od geologije do anatomije, pretežno bavio prirodnim znanostima, najednom prezentirao veliko književno djelo, nazvavši ga putovanjem kroz nebo i pakao. Upravo to djelo, prema toj analizi, uvelike je utjecalo na Dostojevskog (lipanjski broj).

Neki manji radovi tretiraju i probleme unutar drugih slavenskih prostora. Tako je u jednome od njih izneseno na vidjelo nekoliko zanimljivih komponenata o prilikama u Slovačkoj nakon raspada Austro-Ugarske Monarhije godine 1918, pa sve do 1929. Unutar tog vremenskog razdoblja obrađeni su novonastali nacionalni odnosi prema pojavi komunizma i njegovih predstavnika (ožujski broj).

Oveća cjelina od nekoliko studija posvećena je kmetstvu u Češkoj, Poljskoj i Mađarskoj (lipanjski broj) a i poneki drugi prilog obrađuje stariju povijest od husitskih vremena naovamo (lipanjski broj). Omanji članak o naporima Rutenaca da se sjedine s Češkom nakon prvoga svjetskog rata također je zanimljiv s obzirom na obrađeni problem (lipanjski broj). Objelodanjen je i kraći ali topao nekrolog u povodu smrti poznatoga francuskog povjesničara Victora L. Tapiéa. Rođen je u englesko-francuskoj porodici godine 1900. Povijesno značajnim istraživanjima bavio se u Pragu godine 1921, gdje je naučio i češki. Godine 1934. doktorirao je na temi »Vanjska politika Francuske i početak 30-godišnjeg rata«. Nekoliko je godina profesor povijesti na Sveučilištu u Lilleu, a od 1949. je u Parizu, na Sorbonnei na kojoj, od 1955. do odlaska u mirovinu, godine 1970, predaje novovjeku povijest Evrope. Veći dio svojih istraživanja posvetio je Tapié komparativnoj povijesti Evrope u 17. i 18. stoljeću. Unutar tih njegovih istraživanja srednja Evropa je gotovo uvijek imala središnju ulogu. Bio je jedan od prvih koji je ukazao na značenje i veličinu baroka u Habsburškoj Monarhiji. Mnogo se bavio i socijalnim problemima, proučavajući međusobne odnose seljaštva i plemstva. Jedno od njegovih značajnih djela svakako je monografija »Barok i klasicizam« objelodanjena godine 1957, a druga je monografija, »Evropa i Marija Terezija«, izdana godine 1973, zanimljiva kao komparativan materijal i za naše istraživače marijaterzijanskog razdoblja. Svakako, smrću Tapiéa je ne samo francuska nego i evropska historiografija izgubila vrsnoga stručnjaka. Tapié je umro u Parizu 23. rujna 1974. (ožujski broj).

U svakom broju objavljeni su i kraći prikazi novoizdanih djela — prvenstveno o povijesti i književnosti Rusije i Sovjetskog Saveza. Neka prikazana su i mnoga novija djela iz austrijske i mađarske povijesti, kao i ona u kojima je obrađen i jugoslavenski prostor. Izašli su tako i prikazi o nekim novijim izdanjima Instituta za nacionalnu povijest Hrvatske u Zagrebu, na čelu s radovima Hrvoja Matkovića i Ljube Bobjana o Pribičeviću (lipanjski broj) i Korespon-

dencija Stjepana Radića koju je objelodanio Bogdan Krizman (rujanski broj). U prosinačkom broju, kao i uvijek do sada, Jesse J. Dossick¹ nastavlja s objelodanjivanjem popisa obranjenih disertacija na američkim, kanadskim i engleskim sveučilištima koje obrađuju probleme iz društvenih nauka Rusije, Sovjetskog Saveza i ostalih slavenskih zemalja. Ovaj put uzeto je u obzir vremensko razdoblje od godine 1974. do 1975, iako je autor unio i neke koje su obranjene 1972. i 1973, a do kojih, vjerujemo, ranije nije došao. Izdajamo one koje su na širem planu, a i direktno, vezane uz povijest i ostale društvene discipline jugoslavenskih naroda.²

Popis disertacija

Opća problematika

Berry Robert Allen, Czartoryski and the Balkan policies of the Hôtel Lambert, 1832–1847, Indiana 1974.

Leslie John Duncan, Austria–Hungary, s Eastern policy in the First World War, August 1914 to August 1915, Cambridge 1975.

Milgrim Michael Robert, The 1878 War indemnity: A neglected problem in Russo-Turkish relations, Pennsylvania 1974.

Srednji vijek

Graebner Michael David, The role of the Slavs within the Byzantine Empire, 500–1018, Rutgers 1975.

Novi vijek

Dobos Manuela, The Croatian peasant uprising of 1883, Columbia 1974.³

Fulton David Jonathan, Croatian Social Democracy and the National Question 1903–1914, Indiana 1975.⁴

Konarek Joseph, Territorial dynamics in the Western Dinarics before 1881 with special reference to the Vojna Krajina of Croatia, Western Ontario 1975.

¹ Jesse J. Dossick, Doctoral dissertations on Russia, the Soviet Union, and Eastern Europe. Accepted by American, Canadian and British Universities, 1974–1975, *Slavic review*, 1975, december, 882–896.

² Za ranija razdoblja vidi: *Miroslava Despot*, Američke, kanadske i engleske doktorske disertacije o jugoslavenskim zemljama i SFR Jugoslaviji. Bibliografski prilog za razdoblje 1960–1972, *Časopis za suvremenu povijest*, 1973, III, 217–226, ista: *Slavic review*, 1970–1973, *Časopis za suvremenu povijest*, 1974, II, 182–183, ista: *Slavic review* 1974. *Časopis za suvremenu povijest*, 1975, III, 145–148.

³ Osim ostalih disertacija, svakako bi bilo vrijedno posredstvom Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu dobiti navedenu tezu, to više što je njena autorica bila i u direktnom kontaktu sa suradnicima Instituta za historiju radničkog pokreta Hrvatske u Zagrebu.

⁴ Kako je ta disertacija direktno vezana uz probleme istraživanja Instituta za historiju radničkog pokreta Hrvatske u Zagrebu, i nju bi bilo vrijedno nabaviti s obzirom na korištene izvore i literaturu, kao i na sam pristup i obradu problema.

Kraljić Frances C., Croatian repatriation from the United States between 1900 and 1914. New York 1975.

Slovak Charles Joseph, Josip Juraj Strossmayer, a Balkan Bishop: The early years, 1815—1854, Illinois 1974.

1918—1941.

Berlin Jon Dale, The Burgenland Question 1918—1920: From the collapse of Austria-Hungary to the treaty of Trianon, Wisconsin 1974.

Bigelow Bruce E., The Yugoslav radical union: A failing attempt at national integration in Yugoslavia, 1935—1941, Chicago 1972.

Chritchley W. Harriet, Political restrictions on leadership. Response to political instability-Yugoslavia 1921—1929, Columbia 1974.

Frodel Edward Clement Jr., The transformation of Yugoslavia to 1945: A political and social analysis of emerging elites in an agrarian society. Colorado 1974.⁵

Van Kessel G. J., The British reaction to German economic expansion in South Eastern Europe 1936—1939, London 1972.

Socijalistička izgradnja

Miovic Peter, Determinants of income differentials in Yugoslav self managed enterprises, Pennsylvania 1975.

Wolfenbarger James Larry, Investment allocations and financing in Yugoslavia in the 1960, s, Tennessee 1974.

Kulturna povijest

Juričić Z. B., Russian repertory in the Croatian National Theatre, 1874—1914, Nottingham 1972.

Filozofija i povijest religija

Gifford Carolyn de Swarte, Spirituality in Slavonic Christianity and the philosophy of Nicholas Berdyaev, North-Western 1975.

Filologija

Spradling George Allison, The interrelation of secondary consonantal tonality oppositions and distructions of suprasegmental tone in East an South Slavic, California, Berkeley 1974.

Književnost

Curcic N., The ethical elements in the works of Dositej Obradović, London 1974.

Devrnja Zora, The functions of metaphor in traditional Serbian narrative, Suny, Buffalo 1974.

⁵ Ta disertacija je stavljena iznimno u vremenski period do 1941, jer se iz naslova ne vidi jasno otkad istraživanje počinje.

Kirkoff Milicia Dorceska, *The impact of Gogol upon the works of Milovan Glisic, Stevan Sremac and Branislav Nusic*, Toronto 1974.

Popovic Tatyana V., *Prince Marko, the hero of South Slavic Folk literature: From history to legend*, Syracuse 1974.

Pedagogija

Karanovich Milenko, *The development of education in Serbia 1838—1858*, Wisconsin 1974.

Miroslava Despot

ÖSTERREICHISCHE OSTHEFTE, I—IV, Beč, 1975.

Bečki svesci ispunili su godinu 1975. s tridesetak zanimljivih članaka, isto toliko recenzija i osam izvještaja sa savjetovanja, kongresa i izložaba. I ovaj put tradicija praćenja ovog časopisa oslobađa prikazivača od sporednih informacija i dozvoljava prelaz *in medias res*. A to neka budu kao prvo »jugoslavenske teme«.

A. Suppan iznio je na temelju jugoslavenske literature i arhivske građe »pozadinska« zbiljanja u momentu pada Monarhije god. 1918. i stvaranja države SHS (*Zur Aussenpolitik des SHS-Staates*, III, 269—277). U suštini riječ je o fragmentarnom, proizvoljnom izboru nekih događaja između propale Austro-Ugarske i Kraljevine SHS koja se tek stvara. Baš zbog posljednje činjenice, tj. nastajanja nove države, autor u uvodu nijansira svoju misao pa se odlučuje za termin »politička jedinica«. Držeći se međutim tog kriterija podnaslov teksta čini nam se sretnijim od samog naslova, a on glasi: »Jugoslavensko-austrijski odnosi u novembru 1918. godine«, jer o vanjskoj politici SHS uistinu se još nije moglo govoriti. Ti odnosi su zapravo poteškoće svih vrsta, npr. pitanje ishrane i transporta zarobljenika, ili naših vojnika u Austriji; pitanje isplate dohotka njemačkim učiteljima na teritoriju SHS, problem preuzimanja k. u. k. činovništva u novi državni aparat. Spominje se i peticija apostolskog nuncija kao doajena diplomatskog kora Narodnom vijeću SHS radi isporuke trbovljanskog ugljena Beču, zbog velike oskudice ogrjeva.

Osnovni je dojam toga članka proizvoljni izbor u kojem kao da se išlo za tim da se naglase nedostaci novonastale države, a vrline onih drugih.

Svesci su u istom broju (III, 241—253) štampali i predavanja američkog gosta, profesora historije Roberta Kanna o »Pitanju ujedinjenja istočnih zemalja u Habsburškoj Monarhiji«. Predavanje je u Beču održano na početku 1974. god. Autor uvodno polemizira s mogućim pristupima tom problemu, a ti su: politički, historijski, geografski i etnički, pa se odlučuje da ga razmatra sa stanovišta posljednja tri aspekta. Habsburškim istokom autor smatra slavenske narode i Rumunjsku, te ukazuje na različitost interesa zapadnog i toga istočnog dijela Monarhije — i to najprije iz perspektive »općih fenomena« evropske